

ศึกษาสภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

TO STUDY THE THAMMATIPPATAI SCHOOLS OF ELEMENTARY SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

[1] ทศพร น้อยสุขะ Thodsaporn Noysukka,

[2] บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart, [3] พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

[1] [2] [3] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: surachaihongtrakool@gmail.com

Article Received: October 12, 2020, Revised: November 10, 2020, Accepted: November 15, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย คือ การวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา ด้วยการเปิดตารางของ Krejcie และ Morgan จำนวน 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ หลักสูตร สถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

คำสำคัญ: โรงเรียนธรรมาธิปไตย, โรงเรียนประถมศึกษา, นักเรียน

ABSTRACT

The objective of this research article was to study the condition of Thammatippatai schools of elementary schools under the office of the basic education commission. The research methodology was quantitative research. The sample group consisted of 327 administrators and primary school teachers with the opening of the tables of Krejcie and Morgan, the research tool included questionnaires, and the data were analyzed using percentage, mean and standard deviation. The results showed that the conditions of Thammatippatai schools of elementary schools under the office of the basic education commission in overall was at a high level in all 3 aspects, namely curriculum of educational institutions that promoted democratic ways, setting up an atmosphere and

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง รูปแบบโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

environment that promoted democratic and organizing activities that promoted democratic in schools.

Keywords: Thammathipataya Schools, Elementary Schools, Students

บทนำ

สถานศึกษาเป็นสถาบันหลักในด้านการพัฒนาประชาธิปไตยไปสู่ครรลองที่ดีตามที่สังคมพึงปรารถนา การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำวิถีประชาธิปไตยมากล่อมเกลามาในสถานศึกษา (สิทธิ โปธิแทน, 2554) โดยเริ่มตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้หลัก 3 หลัก คือ 1) การวางธรรม คือ การเคารพในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ในทุกโอกาสปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม 2) ปัญญาธรรม คือ การส่งเสริมให้นักเรียนไม่ถือตนเป็นใหญ่รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับและปฏิบัติตามมติของเสียงข้างมากใช้เหตุผลในการรับฟังคนอื่น และ 3) สามัคคีธรรม คือ การร่วมมือกันในการเรียนรู้หรือการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ได้แก่ การวางแผนการทำงาน การทำงานด้วยความตั้งใจและรับผิดชอบต่องานยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รู้จักการประนีประนอมการแบ่งปันกันและกัน การประสานงานกันเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกของนักเรียนให้ยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตย รู้จักรับฟัง รวมทั้งเคารพสิทธิของผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้น การส่งเสริมแนวความคิดประชาธิปไตยที่ถูกต้องนั้นจะต้องเริ่มมาจากตั้งแต่วัยเด็กและโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยที่ดีต่อเยาวชนของชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเติบโตของระบอบประชาธิปไตย โดยยึดหลักความมีเหตุผลยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการเมืองที่ได้รับการยอมรับว่ามีจุดบกพร่องน้อยกว่าการเมืองระบอบอื่น เพราะเป็นการเมืองที่อยู่บนพื้นฐานการเคารพในสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ปัญหาต่างๆ ในสังคมจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขด้วยการมีส่วนร่วมของคนทุกภาคส่วน ซึ่งการพัฒนาให้คนในสังคมปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยจะให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืนต้องอาศัยกระบวนการอบรมกล่อมเกลามาทางสังคม (Socialization) ที่ยาวนานและมีความต่อเนื่องที่สำคัญที่สุดคือต้องเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน กระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ ต้องทำให้เกิดผล ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) มีความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) มีเจตคติที่ดีต่อองค์ประกอบต่างๆ ของการเมืองในระบบประชาธิปไตย 3) มีทักษะในการปฏิบัติตนและอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ครูจึงต้องใช้หลักประชาธิปไตยที่จะต้องจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการปฏิบัติตนเป็นวิถีชีวิตประชาธิปไตย โดยครูเป็นต้นแบบของการปฏิบัติวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างความมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยมีแกนนำชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการเรียนเพื่อให้เกิดการศึกษาที่เข้าถึงวิถีของชุมชน เพราะโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน นักเรียนคือ ลูกหลานของชุมชนที่ต้องใช้ชีวิตในชุมชน (สมหมาย จันทรเรือง, 2559)

หลักการในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดการปฏิบัติวิถีชีวิตประชาธิปไตย คือ 1) คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน คณะนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียน ผู้นำชุมชนในเขตให้บริการการศึกษาของโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน มีความเข้าใจและมีส่วนร่วมกันในการบริหารจัดการเรียนรู้ที่สร้างความเป็นประชาธิปไตยของโรงเรียน 2) คณะครูมีกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการความเป็นประชาธิปไตยในวิชาต่างๆ 3) คณะนักเรียนมีกระบวนการทางความเป็นประชาธิปไตยในการจัดกิจกรรมให้เป็นพลเมืองของโรงเรียน 4) โรงเรียน คณะนักเรียน และแกนนำชุมชนมีกระบวนการ มีส่วนร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมสร้างให้นักเรียนเป็นพลเมืองของชุมชน 5) นักเรียนมีส่วนร่วมปฏิบัติการกิจกรรมที่เป็นความเป็นพลเมืองของโรงเรียนและชุมชน โดยมีการสร้างโรงเรียนประชาธิปไตยมีหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ 1) สร้างการมีส่วนร่วม ได้แก่ ประชุมกรรมการโรงเรียนและครูเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โรงเรียนประชาธิปไตยจัดกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยการวางแผนและปฏิบัติการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) บูรณาการความเป็นประชาธิปไตยในกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการกำหนดเป้าหมาย การวางแผนจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติการเป็นทีมของครูและนักเรียน การประเมินผล และการถอดบทเรียน 3) สร้างนักเรียนให้เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ สร้างการเรียนรู้การทำงานของสถานนักเรียน ให้สถานนักเรียนมีส่วนร่วมประชุมในการจัดกิจกรรมกับครูและผู้บริหาร ให้นักเรียนกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องสาธารณะของโรงเรียน และวางแผนกิจกรรมร่วมกันในการแก้ปัญหาของโรงเรียน 4) สร้างความเป็นพลเมืองของชุมชน ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนศึกษาข้อมูลชุมชน จัดกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน เชิญผู้นำชุมชนเป็นวิทยากรเรื่องของชุมชน และจัดทำแผนกิจกรรมนักเรียนและชุมชนร่วมกัน (สมหมาย จันท์เรือง, 2559)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องศึกษาสภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นการปลูกฝังหลักธรรมาธิปไตยให้นักเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถสร้างเด็กและเยาวชนให้เกิดการเรียนรู้หลักธรรมาธิปไตยเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรมในสังคมไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งหมด 72 โรงเรียน จำนวน 2,278 คน (สพป. สมุทรปราการ เขต 1, 2560) และมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสมุทรปราการ ได้มาจากประชากรทั้งหมดโดยกำหนดสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูป ของ Krejcie & Morgan (1970) โดยมีระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง 327 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพโรงเรียน ธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพสภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ด้านๆ ละ 10 ข้อ คือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยใน โรงเรียน และด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย

3. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้ความครอบคลุมสอดคล้อง กับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความ สอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7-1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .936 จากนั้นทำการ ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมเป็นขั้นตอน คือ หลังจากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของ แบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปลี่ยนแปลงเป็นรหัสตัวเลขบันทึกลงในโปรแกรมการวิจัย ทางสถิติ ดังนี้ 1) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยการตอบแบบสอบถามแล้วนำมา คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form) 2) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่ และค่าร้อยละ และข้อมูล ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีการ แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์โดยมีเกณฑ์ระดับการให้คะแนนของของ Best, John W. (1970)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ ส่งเสริมประชาธิปไตย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม

สภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. หลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย	3.90	0.754	มาก	1
2. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	3.64	0.830	มาก	3
3. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย	3.70	0.851	มาก	2
ภาพรวม	3.76	0.744	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ หลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยมีรายละเอียดของรายด้าน ดังนี้

สภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับมากที่สุด 3 อันดับ คือ ผู้เรียนปฏิบัติตามสิทธิ์ของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่นในการเล่นเป็นกลุ่ม ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของประชาธิปไตยและมีพฤติกรรมของความเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย ผู้เรียนให้ความร่วมมือกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจจนงานประสบความสำเร็จ และข้อที่อันดับสุดท้าย คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรมในครอบครัว และโรงเรียนตามกระบวนการประชาธิปไตย

สภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับมากที่สุด 3 อันดับ คือ ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นกระบวนการกลุ่มและการปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรวบรวมประเมินผลกิจกรรมสรุปและรายงาน มีการจัดกิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่และบทบาทของโรงเรียนในการสร้าง เสริมประชาธิปไตยในชุมชน และข้อที่อันดับสุดท้าย คือ มีการจัดกิจกรรมด้านอาสาพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดวางแผนจัดทำโครงการโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจและการวิจัยตามความต้องการของประชาชนและชุมชนเป็นหลัก

สภาพโรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับมากที่สุด 3 อันดับ คือ นักเรียนมีอิสระในการแสดงออกทางด้านความคิดและการกระทำ ห้องเรียนตลอดถึงบริเวณโรงเรียนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน และข้อที่อันดับสุดท้าย คือ ห้องเรียนห้องปฏิบัติการเอื้อต่อการส่งเสริมประชาธิปไตย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาศาสนาภาพโรงเรียนธรรมมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 3 ด้านโดยภาพรวมครมมีความคิดเห็นต่อโรงเรียนธรรมมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย และด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย หวังสวัสดิ์ (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารแบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 2 หลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย องค์ประกอบที่ 3 การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างวิถีประชาธิปไตยในสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยมีผลรายด้านที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ผู้เรียนปฏิบัติตามสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่นในการเล่นเป็นกลุ่ม ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของประชาธิปไตยและมีพฤติกรรมของความเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย ผู้เรียนให้ความร่วมมือกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจจนงานประสบความสำเร็จ ข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรมในครอบครัวและโรงเรียนตามกระบวนการประชาธิปไตย เป็นการแสดงให้เห็นว่าการให้ความรู้ พัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เคารพกฎกติกา มีธรรมาธิปไตยตามหลักสูตรอย่างเหมาะสมจัดกิจกรรมในการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของสมนึก ปัญญาสิงห์ (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย ชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลนาชุมแสง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น จะต้องสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เช่น การสร้างผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองภาคพลเมือง ประชาธิปไตยชุมชนและบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบลร่วมกับประชาชนในตำบลโดยอาศัยการดำเนินกิจกรรมการเมืองภาคพลเมืองและกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนแบบประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลอย่างต่อเนื่องหรือเป็นระยะจากองค์กรภายนอกชุมชน เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองและองค์กรภาครัฐในพื้นที่ นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่สนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นเพื่อการจัดการตนเองมากขึ้น

2. ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นกระบวนการกลุ่มและการปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรวบรวมประเมินผลกิจกรรม สรุป และรายงาน และมีการจัดกิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่และบทบาทของโรงเรียนในการสร้าง เสริมประชาธิปไตยในชุมชน และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ มีการจัดกิจกรรมด้านอาสาพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดวางแผนจัดทำโครงการโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจและการวิจัยตามความต้องการของประชาชนและชุมชนเป็นหลัก แสดงให้เห็นว่า การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่เรียกว่าหลักธรรมาธิปไตย จัดกิจกรรมเพื่อการรู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสถานศึกษาและชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร ชัยฤกษ์ (2552)

ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การจัดตั้งชุมนุมในโรงเรียน การแสดงละคร การอบรม เรื่องประชาธิปไตย การนำเสนอบทความหน้าเสาธง กิจกรรมเสียงตามสายในโรงเรียนและการแข่งขันตอบ ปัญหาประชาธิปไตย 2) เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น จากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมร้อยละ 66.53 เพิ่มเป็นร้อยละ 80.93 แสดงให้เห็นว่าการดำเนินกิจกรรมของ โครงการดังกล่าวมีส่วนทำให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น

3. ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ นักเรียนมีอิสระในการแสดงออกทางด้านความคิดและการกระทำห้องเรียนตลอดถึงบริเวณ โรงเรียนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน และข้อที่ มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ห้องเรียนห้องปฏิบัติการเอื้อต่อการส่งเสริมประชาธิปไตย แสดงให้เห็นว่า การจัด บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยโดยเฉพาะห้องเรียนห้องปฏิบัติการเอื้อต่อการส่งเสริม ประชาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย หวังสวัสดิ์ (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ การบริหารประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การดำเนินการได้ โดยผ่านกระบวนการ 3 ขั้นตอนคือ การวางแผน การสั่งการและการควบคุม และเมื่อทั้ง 4 องค์ประกอบ ดำเนินการได้ครบตามรูปแบบดังกล่าวจะทำให้รูปแบบการบริหารประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

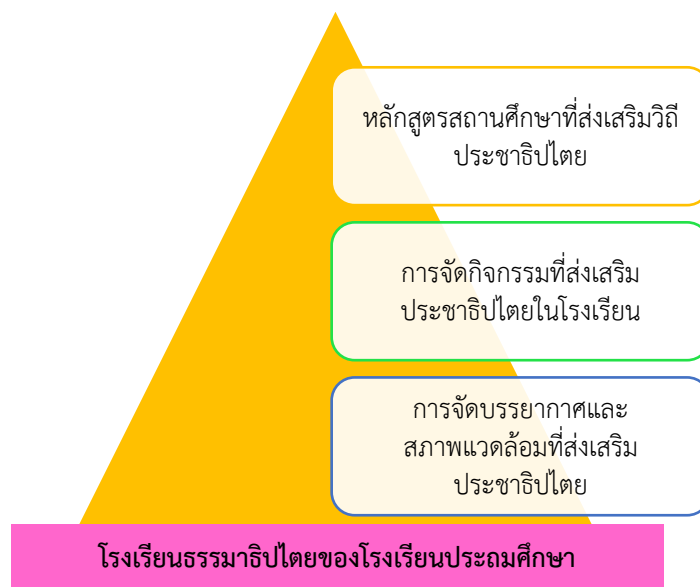
องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้โรงเรียนธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการพัฒนาโรงเรียนที่ยึดหลักเสรีภาพหลักความเสมอภาค หลักภราดร ภาพ เคารพในความเป็นมนุษย์ เคารพในความคิดและสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีความสามัคคีในหมู่คณะ เคารพ ในเหตุผล อำนาจในการปกครองเป็นของประชาชน ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ มีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุขการบริหารทุกระดับต้องอิงหลักธรรมาภิบาล เอื้อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลักมีกรรมวิธี และเป้าหมายที่ชัดเจน โดยมีองค์ประกอบของประชาธิปไตยในโรงเรียน 3 ด้าน ได้แก่

1. หลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กับการส่งเสริมประชาธิปไตย มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้าน ร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อ การศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพโดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

2. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน กิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรเพื่อสร้าง เสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีหรือยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ส่งเสริม อาชีพ กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้า ไทย กิจกรรมการใช้ห้องสมุด กิจกรรมส่งเสริมวิชาการ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมแก้ปัญหา กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ กิจกรรมอิสระของผู้เรียน กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การแข่งขันกีฬาท้องถิ่น เป็นต้น

3. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย คือ 1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ การจัดบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่คำนึงถึงความสะอาด สดชื่น ร่มรื่น สวยงาม มีชีวิตชีวา มีความสร้างสรรค์ สะดวกสบายต่อการใช้มีความปลอดภัยคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ 2) สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ การจัดสภาพแวดล้อมเสริมทางการเรียนการสอน ทั้งในและนอกห้องเรียน การสนับสนุนทางวิชาการต่างๆ และ 3) สภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรโรงเรียนการใช้เหตุผล อภิปรายข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้แนะนำและให้คำปรึกษา สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

- ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - ด้านหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนประถมศึกษาควรส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรมในครอบครัว และโรงเรียนตามกระบวนการประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น
 - ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมด้านอาสาพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมากยิ่งขึ้นและควรพัฒนาให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวางแผนจัดทำโครงการโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจและการวิจัยตามความต้องการของประชาชนและชุมชนเป็นหลักเพิ่มมากขึ้น
 - ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย โรงเรียนประถมศึกษาควรจัดสรรห้องเรียนห้องปฏิบัติการเอื้อต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยให้มีครบสมบูรณ์ รวมถึงสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการส่งเสริมประชาธิปไตย
- ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการส่งเสริมธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมการส่งเสริมธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้างธรรมาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: ปิสนิเนซอาร์ทแอนด์ดี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). วิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- วันชัย หวังสวัสดิ์. (2559). รูปแบบการบริหารประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สพป. สมุทรปราการ เขต 1. (2560). ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา. แหล่งที่มา https://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=1101 สืบค้นเมื่อ 19 ก.ย. 2562.
- สมนึก ปัญญาสิงห์. (2558). การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองกับกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลนาชุมแสง อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมหมาย จันทรเรือง. (2559). โรงเรียนประชาธิปไตย. แหล่งที่มา https://www.matichon.co.th/%20columnists/news_366282 สืบค้นเมื่อ 30 มี.ค. 2563.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางดำเนินงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สิทธิ์ โพธิ์แทน. (2554). แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สุภาพร ชัยฤกษ์. (2552). การเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย : ศึกษาผลการดำเนินงานโครงการเสริมสร้างประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.
- Best, John W. (1970). *Research in Education*. 3ed Englewood Cliffs. New jersey: Prentice Hall.